

1.

Darak ùlāšten ovaj nikad nije,
Niti ùljepšān bojom poput robe,
Niti purpurnim on se diči velom.
Kožu nè krāsī fenički mu grimiz,
Nije obojen ljubīcastom bojom, 5
Ni odjēven u nākićenu halju,
Nit' je òmotān on na kùpljen štapić,
Niti stoji u izlogu dućānā.
Fina stranica nosi takav ures
Kojim zāvodī, čime lažnu vrijednost 10
Tako pribavljà ona sebi samoj
(Dok se nastoji ljubāvniķu svidjet,
Ili privlāči plaćene muškarce,
Ili gomilu rāzuzdānīh mladih).
Nema ukrasa kupovnih i skùpīh 15
Što ih pribavit možeš s teškom mukom
Niti stvārī što novca stoje mnogo.
On ne īskūsī valjke vrlo čvrste,
Niti noževe bijednoga knjižāra,
Koji uzdiše glasno dok se muči. 20
Nije spojen on niti čvrstim lijepkom,
Nit' je zalijepljen pirovom on kašom,
Nema znamenja utisnuta žiga,
Niti tràgōvā ùžārena gvožđa
Kakve barbarsko često nosi roblje. 25
Nije vezicom zavojito svezan,
Nit' ga svījenē kopče čvrsto stežu,
Nije stiješnjen ni tako dobro vezan
Kao da je iz Trītonova¹ tijeska.
Nije napokon ùvēzān u kōžu, 30

---

¹ Triton (grč. Τρίτων), u grčkoj mitologiji, niže morsko božanstvo, sin Posejdonov (grč. Ποσειδών) i Amfitritin (grč. Ἀμφιτρίτη). Njegovo je oružje bilo trozub, nešto manji nego onaj Posejdonov, ali

List ne drži se naslovni za obrub.
 Nisu izjeli crvi ga iz cedra,
 Nit' je pãuku drago tiho mjesto.
 Nisu grizli ga često gladni moljci
 Nit' od stãrosti duge trulit stade, 35
 I ne boji se da će ga progutat
 Bogatãseva riznica il' škrinja,
 Koja sãdrži drãgocjene knjige.
 To je knjizica nẽdĩrnũta, gola,
 Čista, svježa bez izvanjskoga sjaja. 40
 Nje Atenina² dõtakla se šala,
 Naših dosjetki napila se ona,
 I auzõnijskẽ³ bẽstĩdnosti k tomu.
 Njezin tvorac pak trebao je pisat
 Ko da piše vitẽlijevskã⁴ pisma, 45
 Svu ozbiljnõst napustivši, zavẽden.
 Kakve bile, o Mãro, rodombona,⁵
 Sudi ò njima dobro, nađi časak
 Da o ljubavi pjesme ove čitaš.
 Makni zlovolju strogu sã svõg čela, 50
 Nemoj mrštiti obrve ni lice,
 Nađi ugodu ti u ljupku pjevu
 Muza, svojski se usto lati truda

ipak dovoljno jak da razbije bilo koju stijenu. Prema Ovidiju (lat. *Publius Ovidius Naso*), Triton uzdiže i smiruje valove pušuci u školjku kao u trubu.

² Atena (grč. Ἀθηνᾶ ili Ἀθήνη), u grčkoj mitologiji, božica mudrosti i pobjedonosnoga rata. Rođena je iz glave vrhovnoga boga Zeusa (grč. Ζεύς). Zaštitnica je ratne vještine, brodogradnje i ženskoga ručnoga rada.

³ Auzonija (grč. Αὐσονία, lat. *Ausonia*), antičko ime za južnu Italiju, tako nazvanu po Ausonu (grč. Αὔσων), sinu Odiseja (grč. Ὀδυσσεύς) i nimfe Kalipse (grč. Καλυψώ), ili čarobnice Kirke (grč. Κίρκη).

⁴ U izvorniku stoji *charta Vitelliana*. Riječ je o ljubavnim pismima koja su se pisala na vitelijanima (lat. *Vitelliani*), ili vitelijama, odnosno voštanim pločicama maloga formata.

⁵ Marin Nikolin Bona (1482. – 1540.), dubrovački plemić i Crijevićev blizak prijatelj, kojemu je posvećena četvrta knjiga *Pjesama*. U njoj se uglavnom nalaze ljubavne pjesme posvećene Flaviji, za koju je Crijević okrunjen lovorovim vijencem u Rimu 1484. godine.

Da, što Venera⁶ rekla je u pero
 Mladim Muzama, još poboljšaš malo. 55
 Tad dalèko od mnògih gradskih briga
 Ti odahnut ćeš, pustit jalov napor,
 Pa se ispružit sà mnòm ispod nekog
 Stabla javora, tamo gdje žubòrè
 Žive izvorske vode svojim glasom. 60
 Ime Flavije⁷ počet ćeš pjevušit,
 I ni časka od dòkolicè nečeš
 Ti izgubiti, zijejavući glasno.
 Ako prosudba tvoja bude dobra,
 Neče stat mi do mišljènja pastira 65
 Glupih, niti do pripitoga puka,
 Niti divljenja neukoga mnoštva,
 Sve dok čitatelj moj ćeš biti. Nek' se
 Nosi rāzuzdān barbar: uši proste
 Neče slušati Iliju iz Rima! 70
 Ni Kvirite⁸ ne želim: ima jedan
 Što nadilazi Romulovu⁹ djecu,
 On od tèātra punog više vrijedi.

⁶ Venera (lat. *Venus*, od *venus* 'dražest', 'ljubav', 'ljubavni užitak'), u klasičnoj rimskoj religiji božica ljubavi i ljepote, mitska žena Vulkanova (lat. *Vulcanus*), mati Kupidonova (lat. *Cupido*), izjednačena s grčkom božicom Afroditom (grč. Αφροδίτη).

⁷ Flavija (lat. *Flavia*), ženska osoba kojoj su upućene Crijevićeve ljubavne pjesme. Njoj se često obraća u četvrtoj knjizi *Pjesama*. U starijoj se literaturi nailazi na podatak da je riječ o povijesnoj osobi, kćeri Julija Pomponija Leta (lat. *Julius Pomponius Laetus*), s kojom je Crijević bio zaručen, ali ju zbog jesenje groznice, od koje je često pobolijevao za boravka u Rimu, nije uspio isprostiti.

⁸ Kviriti (lat. *Quirites*), drevno ime za Rimljane, odnosno za pripadnike plemena koje je utemeljilo Rim. Označuje Rimljane u građanskome smislu, kao pripadnike rimske države (dakle ne u narodnosnome, ili etničkome). Tako *ius Quiritium* znači pravo na punu rimsku građansku pripadnost.

⁹ Romul (lat. *Romulus*), jedan od braće blizanaca, sinova Marsa, boga rata, i Reje Silvije (lat. *Rhea Silvia*), kćeri Numitora, kralja Albe Longe, koji su 753. godine pr. Kr. osnovali Rim. Tom je prilikom došlo do svađe u kojoj je Romul ubio Rema (lat. *Remus*) kada je ovaj, želeći mu se narugati, preskočio gradske zidine (zapravo jarak). Nakon toga Romul je sam vladao gradom. Pod imenom *Kvirin* (lat. *Quirinus*) uvršten je među bogove te je štovan kao zaštitnik Rima, pa se i sam Rim katkada zove *urbs Quirini*, tj. 'Kvirinov grad'.

2.

Istomu uz poklon ružine vodice

Dok je Venera¹ u pomoć hitala djevojci kojoj
 Zasjedu pripremi Mars,² komu je ukrućen ud,
 Trk joj zaustavi ruža nježne joj ranivši noge
 Bodljom, što je uz cvijet skrivena stršala van.
 Odatle potječe, kažu, ružina krvava boja, 5
 Koju je boginja k tom suzama zalila svu.
 Ipak se nè srdi ona na ruže, već njihovim cvijetom
 Kòsè urešuje vlas, ljepša od bõgĩnjā svih.
 Rosu od sũzā, što hlapi na cvijetu, otrpio nije 10
 Vulkan,³ i njegov je plam kapi isušio sve.
 Suprug tako je htio ukloniti ženine suze:
 One crvenilo sve skoro su isprale već.
 Kad se osušilo lišće i posve ishlapio miris,
 Cvjetić što vene u hĩp, vječni je postao dar.
 Blaga će Venera tebi poslat ga prvoga siječnja: 15
 Darak taj će ti dat mjesto ambrõzĩjē tad.
 Ti se naprosto nè bõj sudbĩnē Kinārĩnē:⁴ dok je
 Božica u srcu tvom, suparnik nije ti bog.
 Ali njezine želje nikada prezreti nemoj
 Srca tvrdõkõrna tĩ: gluhe će sustić njen bijēs! 20

¹ Venera (lat. *Venus*, od *venus* 'dražest', 'ljubav', 'ljubavni užitak'), u klasičnoj rimskoj religiji božica ljubavi i ljepote, mitska žena Vulkanova (lat. *Vulcanus*), mati Kupidonova (lat. *Cupido*), izjednačena s grčkom božicom Afroditom (grč. Αφροδίτη).

² Mars (lat. *Mars*), najprije italski bog plodnosti, polja, šuma i proljeća, kojemu je bio posvećen mjesec mart (*Martius*), a zatim bog rata, te sin Jupitera (lat. *Iuppiter*) i Junone (lat. *Iuno*).

³ Vulkan (lat. *Vulcanus*), u etrurskoj i rimskoj religiji, bog munje i rušiteljske, odnosno blagotvorne vatre, zemaljske i podzemne. Rimljani su njegov kult preuzeli od Etruraca, ili Etruščana. U rimskoj mitologiji bio je sin Jupitera (lat. *Iuppiter*) i Junone (lat. *Iuno*) te Marsov brat. Vulkan je bio oženjen Venerom (lat. *Venus*), koja mu je rodila Amora. Svoju je kovačnicu podigao u vulkanu Etni na Siciliji, gdje je izrađivao munje za svoga oca Jupitera. Venera ga je redovito varala sa svojim ljubavnikom Marsom, zbog čega se Vulkan ljutio i izazivao vulkanske erupcije.

⁴ Kinara (grč. Κινάρα, lat. *Cināra*, hiperkorektno *Cynāra*), prema grčkome mitu, djevojka u koju se zaljubio Zeus (grč. Ζεύς) i pretvorio ju u božicu kako bi mogla s njime živjeti na Olimpu. Nakon njezina bijega s Olimpa, za kaznu ju je pretvorio u artičoku.

Nego molim da nesreću bijelâ ti ruža donèsē,
Premda iz boje se tē Venera rodila, znaj.⁵
Ako joj ispuniš želju, ako izvršiš zavjet,
Čijega naloga riječ prezreti strašan je grijeh,
Pa ti tek daruje suze, čime boginja lijêpâ
Želi ti pružiti znak da si joj prezreo dar,
Dat će u vrću božanskôm ambrôziju tebi i nêktâr
One noći kad njên moći ćeš postati bog.

25

---

⁵ Aluzija na podrijetlo grčke božice ljubavi Afrodite (grč. Ἀφροδίτη), koja je u rimskoj mitologiji izjednačena s Venerom (lat. *Venus*). Prema Hesiodu (grč. Ἡσίοδος), Afrodita se rodila iz morske pjene (grč. ἀφρός), koju je oplodio bog neba Uran (grč. Οὐρανός), nakon što mu je Kron (grč. Κρόνος) odsjekao spolovilo.